

ภาษาบาลี ๑ คำ คติธรรมประจำสัปดาห์ : “กุสลธมม — ธรรมที่เป็นกุศล, กุศลธรรม”

กุสลธมม อ่านแบบภาษาบาลีว่า กุ - สะ - ละ - ดำ - มะ มาจากคำว่า กุศล (ดีงาม, ตัปปาปธรรม) กับคำว่า ธมม (สิ่งที่มีจริง) รวมกันเป็น กุสลธมม เขียนเป็นไทยว่า กุศลธรรม มีความหมายที่หลากหลายมาก แต่เมื่อกล่าวโดยสรุปแล้วหมายถึง สภาพธรรมที่ดีงาม (ความดี) เป็นสภาพธรรมที่ไม่มีโรคคือไม่มีกิเลส เป็นสภาพธรรมที่ยังบาปกรรมให้สิ้นไป เป็นสภาพธรรมที่ทำลายอกุศล สำหรับธรรมที่เป็นกุศลนั้น ได้แก่ กุศลจิต และ เจตสิกที่เกิดร่วมด้วยกับจิตในขณะนั้น นั่นเอง เป็นธรรม ไม่ใช่สัตว์บุคคล ตัวตน ข้อความในอัฐฐสาสนี อรรถกถาพระอภิธรรมปิฎก ธรรมสังคณีปกรณ์ แสดงถึงความเป็นจริงของธรรมที่เป็นกุศล หรือ กุศลธรรม ไว้ดังนี้ คือ

“สภาวะที่ชื่อว่า กุศล เพราะอรรถว่า ยังบาปกรรมอันบัณฑิตเกลียด ให้ไหว ให้เคลื่อนไปให้หวั่นไหว คือ ให้พินาศ, ชื่อว่า กุศล เพราะอรรถว่า ธรรมแม้เหล่านี้ ย่อมตัดส่วนสังกิเลส (เครื่องเศร้าหมองของจิต) ที่ถึงส่วนทั้งสอง คือ ที่เกิดขึ้นแล้วและยังไม่มีเกิด เหมือนหยาดน้ำค้างย่อมขาดส่วนแห่งมือที่ลูบคมหญ้าทั้งสอง เพราะฉะนั้น จึงชื่อว่า กุศล เพราะอรรถว่า ย่อมตัด คือ ย่อมทำลายอกุศล เหมือนหยาดน้ำค้าง ฉะนั้น”.

ชีวิตของแต่ละบุคคลในแต่ละชาตินั้นแสนสั้นมาก ชีวิตในชาติหนึ่งเริ่มต้นที่ปฏิสนธิจิต แล้วสิ้นสุดความเป็นบุคคลนี้เมื่อจุติจิตเกิดขึ้นทำกิจหน้าที่ทำให้เคลื่อนพ้นจากความเป็นบุคคลนี้ในชาตินี้ ที่เรียกว่า ตาย ไม่สามารถย้อนกลับมาเป็นบุคคลนี้ได้อีก เกิดมาแล้วในที่สุดก็ต้องตาย แต่ก็ไม่สามารถที่จะทราบได้ว่า จะเป็นวันใด เวลาใด และตามความเป็นจริงแล้ว แต่ละขณะของชีวิตเป็นธรรมทั้งหมด ธรรมเกิดขึ้นและดับไปอย่างรวดเร็ว ไม่หวนกลับมาได้อีก มีแต่เกิดแล้วก็กันไป แล้วก็ไม่กลับมาอีกเลย

ที่ควรที่จะได้พิจารณาอยู่เสมอคือ การได้เกิดมาเป็นมนุษย์ พร้อมทั้งมีโอกาสได้พบพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง ได้พบกัลยาณมิตรที่มีเมตตาคอยเกื้อกูลให้ความเข้าใจพระธรรมที่ถูกต้องตรงตามที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงนั้น เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้ยาก เป็นสิ่งที่ไม่ใช่ใครๆ ก็จะได้พบ เพราะต้องเป็นไปตามเหตุปัจจัยจริงๆ ถ้าไม่ได้สะสมความดีมา ก็จะได้เกิดมาเป็นมนุษย์ และถ้าไม่เคยเห็นประโยชน์ของพระธรรม ไม่เคยฟังพระธรรมในชาติก่อนๆ มาเลย ก็จะได้ไม่มีเหตุปัจจัยที่จะทำให้ได้ใส่ใจสนใจที่จะฟังพระธรรม เพราะฉะนั้นการได้ในเรื่องที่ประเสริฐเหล่านี้ เป็นสิ่งที่ได้

โดยยากแสนยากในสังสารวัฏฏ์ เมื่อเทียบกับการได้รูป เสียง กลิ่น รส และสิ่งที่กระทบสัมผัสกาย ซึ่งมีเป็นปกติในชีวิตประจำวัน

ธรรมดาปุถุชนผู้หนาแน่นไปด้วยกิเลส ย่อมสะสมอกุศลเป็นส่วนมาก แต่เมื่อมีโอกาสได้ฟัง พระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง มีความเข้าใจไปตามลำดับ ขณะที่ปัญญาความเข้าใจถูก เห็นถูกเกิดขึ้น ขณะนั้นกุศลจิตเกิดก็สะสมความเห็นถูก สะสมกุศลธรรมและอุปนิสัยฝ่ายดีมากขึ้น หมายความว่าค่อยๆ เปลี่ยนไปในทางที่ดียิ่งขึ้นด้วยความเข้าใจพระธรรม ซึ่งจะเห็นได้ว่า พระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงนั้น เป็นไปเพื่อประโยชน์เกื้อกูลสำหรับผู้ที่ได้ฟัง สามารถเปลี่ยนจาก บุคคลที่เป็นปุถุชนผู้หนาแน่นไปด้วยกิเลส ค่อยๆ เป็นปุถุชนผู้ตั้งงามด้วยกุศลธรรม จนไปสู่ความเป็น พระอริยบุคคล ตามลำดับขั้นได้ ขึ้นอยู่กับการสะสมปัญญา (ความเข้าใจถูก) ซึ่งเป็นธรรมฝ่ายดี

ความเข้าใจถูกอันเกิดจากการฟังพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง ย่อมสามารถทำให้ จากที่เคยมีความเห็นผิด ความติดข้อง และความไม่รู้ เป็นต้น ที่สะสมมาอย่างเนิ่นนานในสังสารวัฏฏ์ เป็นผู้มี ความเข้าใจที่ถูกต้อง ชัดเกลากิเลสเหล่านั้นได้ ดังนั้น การอาศัยสัตบุรุษผู้มีปัญญา การได้ฟัง พระธรรม และความเป็นผู้ว่าง่ายน้อมรับฟังด้วยความเคารพ อีกทั้งพิจารณาพระธรรม เห็นประโยชน์ ของพระธรรมยิ่งขึ้น จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่สามารถเปลี่ยนจากความเป็นผู้มากไปด้วยอกุศลให้เป็นกุศล ยิ่งขึ้นได้ ซึ่งไม่มีตัวตนที่เปลี่ยน แต่เป็นความเกิดขึ้นเป็นไปของสภาพธรรม คือ จิต และเจตสิก (สภาพธรรมที่เกิดร่วมกับจิต) น้อมไปในทางฝ่ายกุศลมากยิ่งขึ้น ตามระดับของความเข้าใจถูกเห็นถูก

กุศลธรรมทั้งหลายทั้งปวงนั้น เป็นสภาพธรรมที่งดงาม ลักษณะของสภาพธรรมที่เป็นกุศลในขณะ นั้นเป็นสภาพที่ไม่มีโรค คือ ไม่มีกิเลส ไม่มีโลภะ ไม่มีโทสะ ไม่มีโมหะ เป็นต้น เมื่อไม่มีกิเลส ก็ย่อมไม่มีโทษ ไม่เป็นโทษทั้งกับตนเองและกับบุคคลอื่น, ขณะที่กุศลธรรมเกิดขึ้น กิเลสทั้งหลายไม่ว่า จะเป็นประเภทใดๆ ก็ตาม ย่อมเกิดไม่ได้ เป็นคนละส่วนเป็นคนละขณะกัน เพราะกุศลธรรมเป็นสภาพ ธรรมที่ตัดซึ่งบาปธรรมทั้งหลาย แต่ขณะใดที่กิเลสเกิดขึ้น ขณะนั้นเป็นโรคทางใจ จิตของแต่ละบุคคล จึงมีโรคหลายอย่าง แล้วแต่ว่าจะเป็นโรคโลภะ โรคโทสะ โรคโมหะ โรคอิสสา (ความริษยา) โรค มัจฉริยะ (ความตระหนี่) เป็นต้น ก็มีประเภทของโรคต่างๆ มากมายเกิดขึ้นเป็นไปตามการสะสม ของแต่ละบุคคล แต่สำหรับกุศลธรรมแล้ว ไม่มีโรค คือไม่มีกิเลส จึงไม่มีโทษ และกุศลธรรม มีสุข เป็นผล ไม่นำความทุกข์ความเดือดร้อนใดๆ มาให้เลยแม้แต่น้อย

การชัดเกลากิเลส ที่แต่ละบุคคลได้สะสมมาอย่างเนิ่นนานในสังสารวัฏฏ์ ต้องอาศัยการเจริญกุศล สะสมความดี ที่ละเล็กทีละน้อย บ่อยๆ เนืองๆ สำหรับบุคคลผู้ที่ยังไม่มีปัญญามากกล้าจนถึงขั้นที่จะ สามารถบรรลุถึงความเป็นพระอริยบุคคลในวันนี้หรือวันพรุ่งนี้ได้ นั่น โอกาสใดที่จะสะสมกุศลได้ ไม่ว่าจะ เป็นในด้านใดๆ ก็ตาม หรือเล็กน้อยเพียงใดก็ตาม ก็ไม่ควรที่จะละเลยโอกาสนั้นไป เพราะโอกาส ของการที่ได้ทำความดีในชีวิตประจำวันนั้น เป็นโอกาสที่หายาก สดส่วนเทียบกันไม่ได้เลยกับขณะที่ เป็นอกุศล ซึ่งในวันหนึ่งๆ อกุศลจิตเกิดบ่อยเป็นปกติอยู่แล้ว ถ้าไม่มีโอกาสของกุศลธรรมได้เกิดขึ้น บ้างเลย นับวันอกุศลธรรมก็จะสะสมพอกพูนหนาแน่นขึ้นเรื่อยๆ ทำให้สังสารวัฏฏ์ยืดยาวต่อไปอีก

ไม่มีวันจบสิ้น เพราะฉะนั้นแล้วจึงไม่ควรปล่อยเวลาให้ล่วงเลยไปโดยเปล่าประโยชน์ แต่ควรอย่างยิ่งที่จะฟังพระธรรม ศึกษาพระธรรม อบรมเจริญปัญญา สะสมความเข้าใจถูกเห็นถูกไปตามลำดับ และไม่ประมาทในการเจริญกุศลทุกประการ ซึ่งเป็นการตัดโอกาสของการเกิดขึ้นของอกุศลธรรมได้ ในขณะที่กุศลธรรมเกิดขึ้นเป็นไป เป็นขณะที่มีค่าอย่างยิ่งในชีวิตประจำวัน.

[ชมรมบ้านธัมมะ มศพ. : www.dhammadhomefellowship.com, โทร. ๐๘๕-๖๒๑๗๑๐๖]